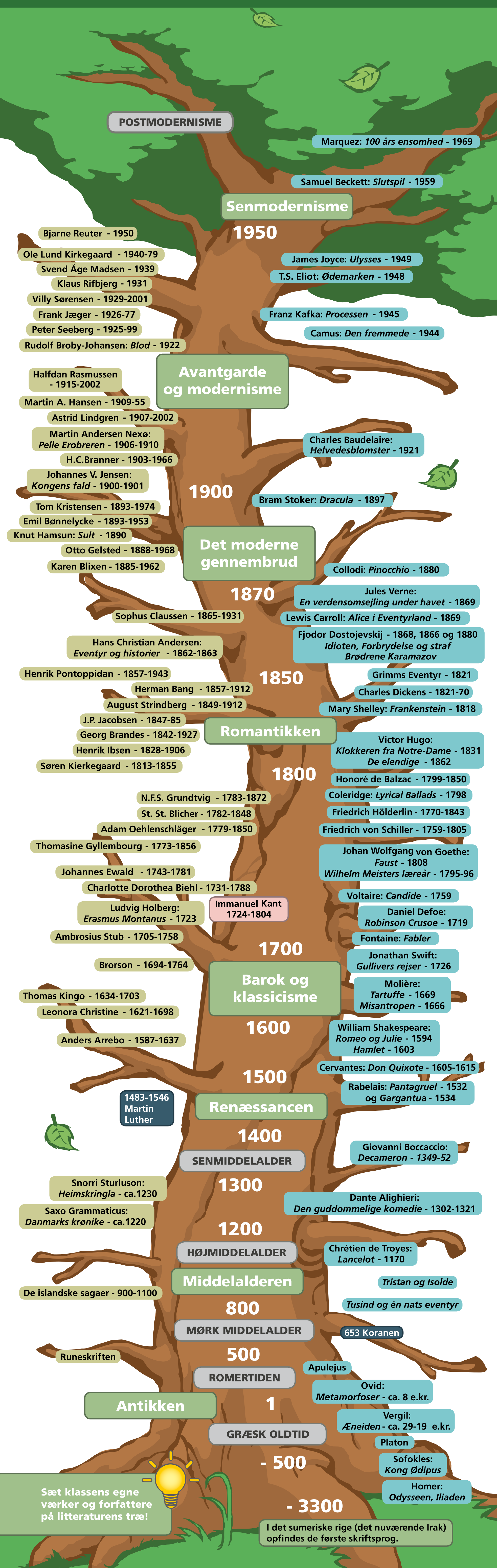

LITTERATURHISTORIEN

Idé: Martin Campostrini. De enkelte forfattere og værkers placering på træet er ikke udtryk for en nøjagtig tidsangivelse af forfatternes liv og værker

Alinea

EGMONT
alinea.dk

ISBN 978-87-7993-015-5 (15266)

LitteraturhistorieTema:

LitteraturhistorieTema er en serie, der gennem ældre og nyere tekster belyser afgrænsede strømninger, temaer, motiver og/eller genrer inden for litteraturen og litteraturhistorien.

Bøgerne indeholder pædagogisk tilrettelagte opgaver og kan anvendes såvel i folkeskolens ældste klasser som på ungdomsuddannelserne.

LitteraturhistorieTema er oplagt til brug i samspil med titlerne i serien **Litteraturhistorie** – eller som selvstændige kortere eller længere forløb.

Foreløbig er udkommet:

- At være eller ikke
- Linjer i Europa
- Linjer i landskaber
- Overgange – fra barn til voksen

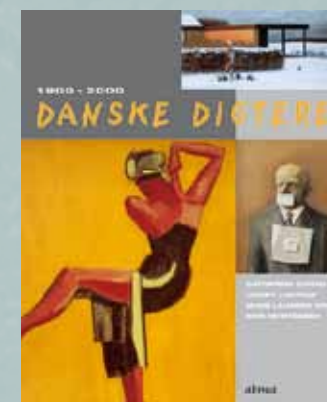
Læs mere på alinea.dk. Flere titler under udarbejdelse.

Danske Digttere

Danske Digttere giver et overblik over nogle af de mest fremtrædende danske forfatterskaber i det 20. århundrede. Bogen er blevet til i et samarbejde med DR, og antologien kan med fordel bruges sammen med de 8 tv-udsendelser af samme navn.

Til bogen hører også et omfattende webmateriale på adressen www.dr.dk/skole (betalingssite). Danske Digttere kan anvendes i folkeskolens ældste klasser samt på ungdoms- og voksenuddannelser.

Imellem runer og romantik (1000-1800)

Danmark gennemgik voldsomme forandringer i perioden 1000-1800. Fra vikingernes hedenske storhedstid til middelalderens hierarkiske verdensopfattelse med Gud i den absolutte top. Over renæssancens og reformationens ændrede verdensbillede og menneskesyn til oplysningstidens fokus på det fornuftige, naturlige og nyttige. Først omkring 1100-1200-tallet begyndte

man for alvor at skrive fortællinger og erfaringer ned i Danmark. Korte historier på skrift kendte man dog til fra runesten, og **vikingerne** havde nedfældet en række korte læredigte eller visdomsord, der kaldes Hávamál. De kunne fx handle om ulemperne ved at drikke for meget eller om venskab, lykke og penge. Vikingerne var i det hele taget driftige mænd og kvinder; de rejste langt, kæmpede vildt og havde en rig kultur, som i begyndelsen af **middelalderen** blev beskrevet i sagaerne. Middelalderens mennesker fortalte bl.a. hinanden historier gennem folkeviser, skæmte- og trylleeventyr og ordsprog, der blev skrevet ned og derfor kendes i dag.

Renæssancen bød på et kig ind i videnskaberne og ud mod nye kontinenter, sol, måne og stjerner. **Reformationen** grundlagde den kristne tro, vi kender i Nordeuropa i dag. **Barok** og **enevælde** gav al magt til adel og konge, mens **oplysningstiden** lod fornuften råde og indledte en spirende bevidsthed om frihed og rettigheder blandt folket. **Pietismen** og **rokoko** vendte blikket indad mod det personlige og følelsesbetonede.

Fra Erik den Rødes saga til Johannes Ewald, hvis forfatterskab varsler en ny storhedstid inden for dansk litteratur: Romantikens guldalder.

Guld og grønne skove (1800-1870)

Tiden fra ca. 1800-1870 kaldes **Romantikken**. I den romantiske periode spillede det følelsesfulde og fantastiske en fremtrædende rolle i litteraturen, og digterne fik nærmest heltestatus. Man var overbevist om, at de havde en særlig forbindelse til det guddommelige, siden de kunne skabe smukke digte og fortællinger om de fjerne tider og lande, det besjælede liv og de fantastiske virkeligheder, som man forestillede sig gemte sig bag hverdagens liv.

I romantikken 'genopdagede' man middelalderens folkeviser. Især holdt man af de viser, der handlede om stor og umulig kærlighed med smerte, længsel og voldsomme følelser. Man samlede også de mundtligt overleverede folkeeventyr sammen og skrev dem ned – H.C. Andersen gjorde det, brødrene Grimm i Tyskland gjorde det, og Asbjørnsen og Moe i Norge gjorde det.

Hen mod slutningen af den romantiske periode begyndte den hverdagsagtige virkelighed dog at banke på – også i litteraturen. De romantiske drømme om Danmarks storhed slog ikke til i virkeligheden, og i 1864 led Danmark et afgørende krigsnederlag til Tyskland. Man begyndte så småt at skrive mere realistisk om det almindelige menneskes liv med fattigdom, hårdt slid og tidlig død, og **Realiteternes verden** stod for døren.

Realiteternes verden (1870-1920)

I slutningen af 1800-tallet skete en væsentlig drejning i litteraturen i Danmark. Hvor man i romantikken havde skrevet meget følelsesfuldt og poetisk om drømme, fantasier, smukke landskaber og åndelige oplevelser, vendte man i slutningen af 1800-tallet blikket mod den barske hverdag.

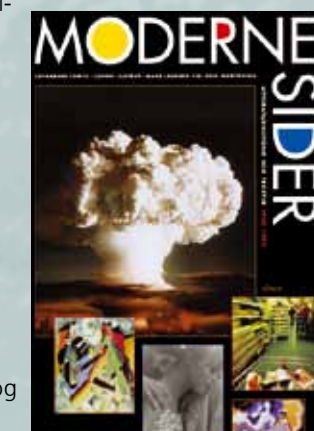
Den nye **realisme** forsøgte at beskrive kendsgernerne og virkeligheden – som den virkelig var. Georg Brandes blev i 1871 motor for denne bevægelse væk fra romantikken, som han selv kaldte **Det moderne gennembrud**. Og det "moderne" kom til Danmark på flere fronter: Med den moderne teknologi kom maskiner til industri og transport, mens digterne rejste ud og bragte nye strømninger fra udlandet med sig hjem, som fx **impressionismen**. I Danmark opstod der også blandt almindelige mennesker en styrket bevidsthed om økonomiske, kønspolitiske og sociale forhold, der fik mange til at kæmpe for større frihed og lighed.

Med det mere realistiske syn på virkeligheden fulgte også et nyt syn på mennesket og dets skæbne – **naturalismen**. Måske var det ikke kun Gud, der bestemte, hvordan det enkelte menneske skulle klare sig? Måske havde arv og miljø i højere grad betydning? Og måske – hvis man så optimistisk på det – havde man selv mulighed for at påvirke, hvordan ens liv skulle forløbe? Noget af optimismen forsvandt dog med 1. verdenskrig i 1914-1918. Krigen var så grusom og forfærdelig, at den ændrede manges syn på virkeligheden – og skubbede til nye, moderne tendenser i litteraturen.

Moderne sider (1920-1970)

1. verdenskrig havde været et blodbad, og efter krigen var det, som om de gamle værdier ikke rigtig duede længere. Mange havde mistet troen på Gud, og blandt kunstnerne opstod adskillige forsøg på at definere en ny virkelighed – noget nyt at holde sig til. Nogle dyrkede fremskridtet og det moderne, andre prøvede at finde meningen midt i alt det meningsløse. Andre igen skrev om krig og død som noget uendeligt smukt, fordi noget nyt kunne bygges op af ruinerne!

I 30'erne fulgte depression og kaos i det danske samfund – og dette afspejlede sig i litteraturen. 40'erne og 50'erne var præget af besættelsen og 2. verdenskrigs efterspil med en omfattende følelse af angst, absurditet og meningsløshed. Midt i 60'ernes fremgang og materielle velstand var det i høj grad digterne, der gennem litteraturen konfronterede det almindelige menneske med fremmedgørelse og eksistentielle problematikker.

Virkeligheden eksploderer (1970-2001)

Udviklingen fra 1970 til slutningen af årtusindet var eksplosiv på alle tænkelige måder. Først kom 70'ernes fokus på køn og sociale problematikker, og med 80'ernes teknologiske udvikling blev det tydeligt, at ingenting kunne blive eller forblive som "i gamle dage". Forfatterne reagerede i mange retninger; nogle satte fokus på kroppen som genstand, og så derved en mulighed for at forstå sig selv, andre vendte blikket mod himlen og eftersøgte en anden dimension.

90'ernes liv er hurtigt og i kontinuerlig konkurrence, uden religion eller et fælles fundament for, hvordan tingene skal være. Alt er fragmenteret, vi zapper og vælger til og fra. Litteraturen reagerer på dette ved at søge mod en ekstrem minimalisme, hvor digterne skriver om helt almindelige mennesker i helt almindelige hverdagsituationer. Men menneskene er gerne helt uden fortid, og de færdes på steder, der er renset for særlige kendetegn – en form for fremmedgørelse.

Med terrorangrebet i New York i 2001 sættes foreløbig punktum for serien Litteraturhistorie. Men litteraturen søger hele tiden nye veje – og skaber nye "trends" og strømninger, som man så senere kan kalde litterære perioder. Foreløbig god fornøjelse med udforskningen af alt det nye!

Litteraturhistorien online

Den store litteratur er et unikt supplement til litteraturundervisningen: Et online opslagsværk, hvor lærere og elever guides rundt i verdenslitteraturen og kan læse om perioder, forfattere og hovedværker. **Klik ind på Danskunivers.dk.**

Her kan eleverne teste deres litterære viden i de forskellige perioder på sitet – til hver bog findes en underholdende quiz.

800 - 1050
Vikingetid

1050 - 1550
Middelalder

1550 - 1660
Renæssance

1650 - 1720
Barok

1660 - 1848
Enevælde

1680 - 1780
Oplysningstid

Ca. 1720
Pietisme

1720 - 1780
Rokoko

1800 - 1870
Romantikken
Begyndende realisme

1870 - 1920
Realisme, Det moderne gennembrud,
Impressionisme, Naturalisme

1920 - 1970
Modernisme

1970 - 2001
Postmodernisme